

Biodiversity of the projected Nivetsky Reserve (Vyshhorodsky district, Kyiv Region)

ANNA A. KUZEMKO^{1,2} | OLEXIY V. VASYLYUK³ | MARYNA D. BURLAKA^{1,2} |
OLEXANDER R. BARANSKY⁴ | MARIA O. ZYKOVA¹ | VIKTOR V. PARHOMENKO⁵ |
YEGOR O. GRUNYK⁶ | OLEXANDER Ye. KHODOSOVTSSEV⁷

Affiliation

¹M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

²Masaryk University, Brno, Czech Republic

³I.I. Schmalhausen Institute of Zoology, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

⁴M.M. Hryshko National Botanical Garden, Kyiv, Ukraine

⁵National Scientific Agricultural Library of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine Kyiv, Ukraine

⁶NGO Ukrainian Nature Conservation Group, Ukraine.

⁷Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Correspondence

Anna Kuzemko, e-mail:
anyameadow.ak@gmail.com

Funding information

not support

Co-ordinating Editor

Viktor Shapoval

Data

Received: 30 January 2023

Revised: 8 March 2023

Accepted: 27 March 2023

doi: 10.32999/ksu1990-553X/2023-19-1-4

ABSTRACT

Questions: Is the biodiversity of a part of the territory of Northern Polissia near the Uzh River suitable for the establishment of a new Nivetsky Reserve?

Locations: Kyiv Region.

Methods: field research, critical analysis of the literature sources and electronic resources.

Nomenclature: lichens follow Kondratyuk et al. (2021), non lichenized fungi follow Index fungorum (2023), mosses follow Boiko (2014), vascular plants follow POWO (2023)

Results: The publication considers an important biodiversity area of 473 hectares in the vicinity of Cheremoshna and Nivetske villages in the Vyshhorod district of Kyiv region, which is proposed to be designated as a landscape reserve of national importance with the name "Nivetsky". There are 23 species of fungi, 22 species of lichens, 7 species of bryophytes and 264 species of higher vascular plants that have been revealed in the projected reserve. Among the rare plant species, four are listed in the Red Data Book, 15 are regionally rare for Kyiv region, and 2 are included in the Appendix I of Resolution 6 of the Bern Convention. One species of fungi is included in the Red Data Book. Among animals, even according to preliminary studies, 13 species are listed in the Red Data Book of Ukraine and 12 in the Resolution 6 of the Bern Convention (2 species are included in both lists simultaneously). In addition to the list of rare species, a list of habitats from the Resolution 4 of the Bern Convention which were found on the territory of the projected reserve is provided (18 types in total). Habitat types that are protected at the European level, in particular D5.2, G1.51, and especially G1.8, comprise a significant part of the reserve area.

Conclusions: Thus, this area has a high habitat and biotic diversity. The most valuable areas for conservation are old-growth oak forests and sub-boreal forests, mesotrophic and eutrophic bogs. The list of species known for the projected Nivetsky Reserve is published for the first time.

KEYWORDS

rare species, rare habitats, Forest zone, Kyiv region, Resolution 4 of the Bern Convention

CITATION

Kuzemko, A.A., Vasylyuk, O.V., Burlaka, M.D., Baransky, O.R., Zykova, M.O., Parhomenko, V.V., Grunyk, Ye.O. & Khodosovtsev, A.Ye. 2023. Biodiversity of the projected Nivetsky Reserve (Vyshhorodskyi district, Kyiv Region). *Chornomorski Botanical Journal* 19(1): 94–117. (in Ukrainian). doi: 10.32999/ksu1990-553X/2023-19-1-4

ВСТУП

Надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу 23 червня 2022 року значно актуалізувало євроінтеграційні процеси в нашій державі, що вимагає здійснення цілого ряду кроків, зокрема в екологічній сфері. Однією з таких вимог є збільшення площі природоохоронних територій і доведення її до середніх показників, прийнятних для країн Європейського Союзу. На жаль, поки що за цим показником Україна значно відстає від європейських країн. Станом на грудень 2022 року показник заповідності України становить менше 7% (природно-заповідний фонд), тоді як у країнах ЄС – у середньому 21% (включно з територіями NATURA 2000, що мають у ЄС більше значення, ніж національні природоохоронні території). При цьому Стратегія біорізноманіття Європейського Союзу до 2030 року, ухвалена в 2020 році, передбачає збільшення частки природоохоронних територій до 30% площі держав до 2030 року (EU Biodiversity Strategy, 2020). Про необхідність збільшення відсотка заповідності в Україні неодноразово наголошувало в низці законодавчих документів. Зокрема, Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» поставлено завдання досягти на 2030 рік 15% заповідності України. Аналогічні показники містяться і серед індикаторів досягнення цілей сталого розвитку, затверджених для України (Goals 2017). «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року» (State 2014) визначає частку територій природно-заповідного фонду (далі ПЗФ) до 1 січня 2017 року – 11%, а на початок 2021 року – 15% від загальної території країни (на час затвердження документу цей показник становив 6,1%). У 2017 році до Стратегії внесено зміни, які вдосконалили систему звітності щодо збільшення площі ПЗФ; наразі відомості щодо приросту площ ПЗФ входять до щорічних індикаторів для оцінювання дій обласних державних адміністрацій. Так, у Київській області такий очікуваний показник становить 11,7%, а наявний на сьогодні – 8,6%. Тож навіть для досягнення національних цілей, установлених законодавством, у Київській області не вистачає щонайменше 87700 гектарів територій природно-заповідного фонду.

Викладене вище набуває ще більшої актуальності у зв'язку зі значними пошкодженнями природних масивів України у ході повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, внаслідок чого частину наявних територій природно-заповідного фонду було частково або повністю знищено. Відповідно вони більше не виконують свою природоохоронну роль. У такій ситуації доцільно розглядати створення додаткових територій ПЗФ з метою компенсації втрат. Зокрема, на Київщині внаслідок військових дій втрачено щонайменше 22000 гектарів територій ПЗФ (UNCG 2022).

З огляду на це актуальним завданням біологічної науки є пошук територій із добре збереженим рослинним покривом, високою різноманітністю аборигенної флори, фауни, ландшафтів, які перспективні для створення нових територій та об'єктів ПЗФ. Особливо важливими є території, де на великих площах збереглися природні біотопи (особливо, коли йдеться про рідкісні типи біотопів). Повночленні екосистеми зберігають найбільше різноманіття видів різних груп і потенційно є найбільш важливими для збереження біорізноманіття. Такий підхід, на наш погляд, є більш обґрунтованим, ніж традиційний, коли вважали, що для створення природно-заповідної території необхідно виявити на ділянці принаймні один вид, внесений до Червоної книги України (ст. 11 Закону України «Про Червону книгу України»). Необхідність заповідання рідкісних біотопів було закладено в концепцію Зеленої книги України, яку розробили фахівці Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Положення про Зелену книгу України»), але дотепер таку концепцію не часто згадують як пріоритетну підставу для створення територій ПЗФ.

Однією з територій, що є перспективною для заповідання з погляду біотопічного і ландшафтного різноманіття, а не лише наявності рідкісних видів, є лісовий масив на правому березі річки Уж, між селами Черемошна та Нівецьке Поліської селищної

громади Вишгородського району Київської області. Координати центральної частини масиву: 51.238802° N, 29.822036° E.

На півночі проєктований заказник межує із заплавою річки Уж, що входить до території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника. Наразі територія проєктованого заказника належить до Радинського лісництва філії «Поліське лісове господарство» ДП «Ліси України». На території лісгоспу (загальна площа – 16313 га) створено лише один об'єкт ПЗФ – заказник місцевого значення «Городещино» (рішення Київського облвиконкому від 18 листопада 1984 року №441) площею 9,0 га (Красятицьке лісництво квартал 5 виділ 9), що становить близько 0,05% від загальної площі лісів підприємства. Цей показник значно менший від усіх інших лісових господарств поліського регіону України з аналогічними характеристиками.

Відповідно до рішення Київської обласної ради №849-43-VI від 7 жовтня 2014 року затверджено Регіональну схему екологічної мережі (далі РСЕМ) Київської області, що передбачає створення низки проєктованих об'єктів ПЗФ, які входять до складу структурних елементів цієї Схеми. Територія проєктованого заказника повністю входить до складу Поліської ключової території РСЕМ.

У 2019 році громадська організація «Українська природоохоронна група» (далі UNCG) для частини території, яку ми розглядаємо у статті, розробила та подала клопотання на створення ландшафтного заказника місцевого значення «Нівецький» площею 245 га. У тому ж 2019 році внаслідок узгоджувальних нарад площу проєктованого заказника було зменшено до 155 га через позицію лісокористувача, який був готовий надати погодження на створення заказника лише на такій території. Фактично проєктований заказник включає у себе частину лісового масиву між селами Черемошна та Нівецьке.

Територія проєктованого заказника належить до категорії «експлуатаційні ліси», що зумовлює можливість проведення там суцільних рубок головного користування, а також цілої низки інших суцільних та вибіркових рубок. Від часу розроблення клопотання про створення заказника «Нівецький» (2019 рік) погодження на створення заказника лісокористувач не надав. Інтерес до заповідання цієї території підтверджено листом НАН України до ДП «Поліське лісове господарство» №5х/1189-12 від 19 жовтня 2022 року, в якому зазначено наявність 4 видів, унесених до Червоної книги України, а також перелік рідкісних видів на території лісгоспу. Отже, особливий пріоритет саме цієї території очевидний.

Метою нашої роботи є комплексна оцінка біорізноманіття та біотопів частини території Північного Полісся біля річки Уж (Київська область, околиці села Нівецьке) для подальшого створення заказника загальнодержавного значення «Нівецький».

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріалами для дослідження були результати польових експедицій у кварталах 7, 8, 15–19 та 27 (виділи 1–13, 16) Радинського лісництва Поліського лісгоспу, проведені авторами в липні 2018 року, у серпні 2020 року, в липні та грудні 2021 року. Крім того, у статті використано матеріали інших дослідників, зібрані завдяки інструментам електронного ресурсу iNaturalist (<https://www.inaturalist.org>), перевірені авторами цієї статті (GBIF 2022). Для ідентифікації біотопів було використано характеристики, наведені у Національному каталозі біотопів України (Kuzemko et al. 2018), з подальшою перевіркою їх відповідності типам біотопів з Резолюції 4 Бернської конвенції (Onyshchenko 2016, Kuzemko et al. 2017).

Первинна інвентаризація охопила судинні рослини, базидіальні гриби і лишайники. Інші групи, у т.ч. мохоподібні (7 видів) та аскоміцети (2 види) наведені за епізодичними спостереженнями і тут їх вказівки не мають інвентаризаційного характеру. Назви видів

судинних рослин наведені відповідно до номенклатури POWO (2023), лишайників – за (Kondratyuk et al. 2021), мохоподібних – за (Boiko 2014), неліхенізованих грибів за Index Fungorum (2023), тварин – (Fauna 2022). У статті значно доповнено інформацію, подану раніше авторами в науковому обґрунтуванні створення заказника місцевого значення «Нівецький».

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

За результатами польових обстежень території проєктованого заказника (FIGURE 1), а також завдяки аналізу спостережень на електронному ресурсі iNaturalist було складено попередній список видів грибів, лишайників, мохоподібних, судинних рослин, відмічених на території проєктованого заказника станом на кінець 2022 року (APPENDIX 1). За результатами первинної інвентаризації на цій території виявлено 23 види грибів, 22 види лишайників, 7 видів мохоподібних і 264 види вищих судинних рослин.

РИСУНОК 1. Загальний вигляд заплави річки Уж (весна 2022 року) та узлісся проєктованого заказника «Нівецький» праворуч). Фото О. Василюка.

FIGURE 1. General view of the Uzh river floodplain (spring 2022) and the edge of the projected Nivetskyi reserve (right). Photo by O. Vasylyuk.

Під час проведених досліджень було виявлено 4 види рослин, занесених до Червоної книги України: *Epipactis helleborine*, *Platanthera bifolia*, *Iris sibirica*, *Lycopodium annotinum*, а також 15 видів регіонально рідкісних для Київської області рослин: *Arctostaphylos uva-ursi*, *Atocion lituanicum*, *Digitalis grandiflora*, *Gentiana pneumonanthe*, *Iris aphylla ssp. hungarica*, *Jacobaea paludosa ssp. lanata*, *Lathyrus palustris*, *Lycopodium clavatum*, *Lythrum virgatum*, *Phleum phleoides*, *Scirpoides holoschoenus*, *Sempervivum ruthenicum*, *Silene tatarica*, *Succisa pratensis*, *Veratrum lobelianum* (FIGURE 2). Ще один вид вищих судинних рослин – *Jurinea cyanoides*, – внесено до Додатку I Резолюції 6 Бернської конвенції, як і вище згаданий *Iris aphylla ssp. hungarica*. Також виявлено один вид грибів, занесений до Червоної книги України – *Gomphus clavatus*.

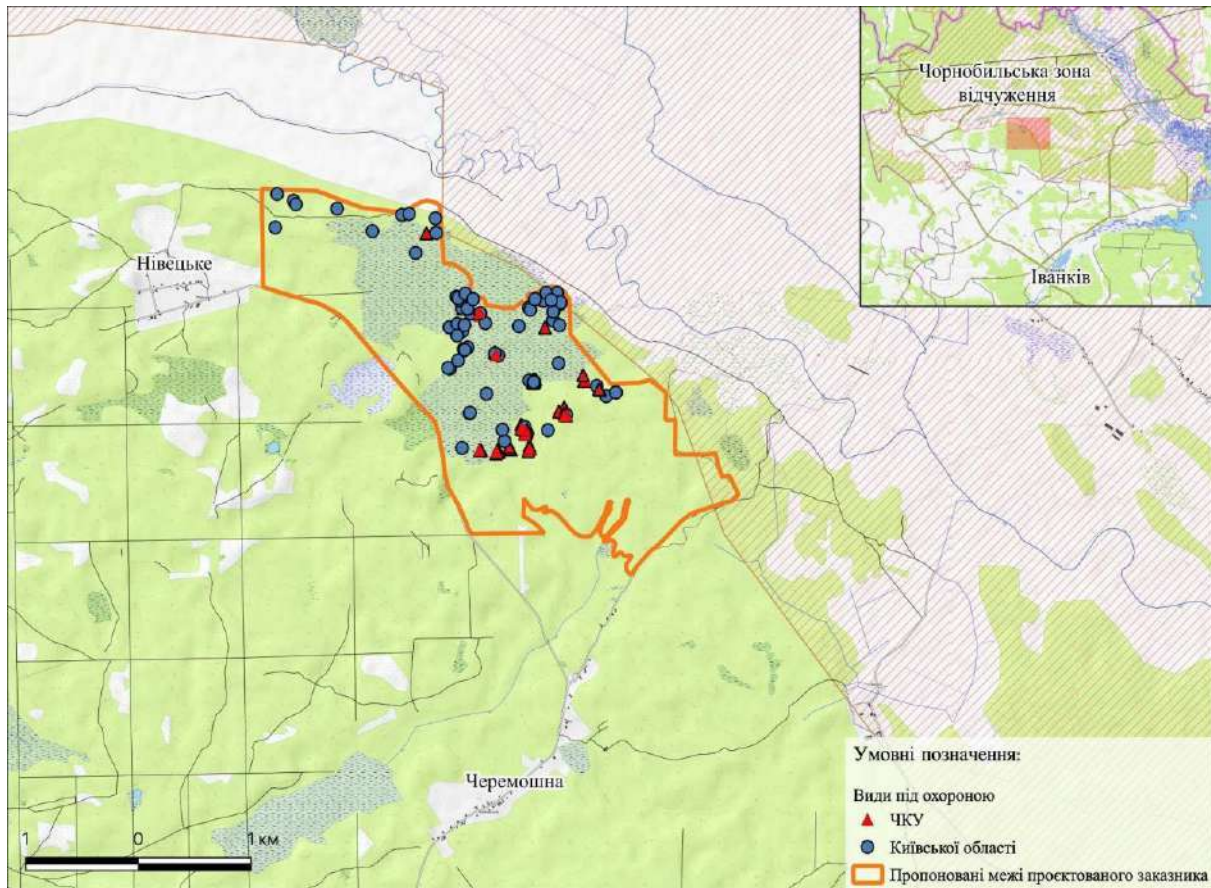

РИСУНОК 2. Картосхема поширення видів рослин Червоної книги України та регіонально рідкісних у Київській області в межах проєктованого заказника.

FIGURE 2. The map of distribution of species from the Red Data Book of Ukraine and rare species in the Kyiv region within the area of the projected reserve.

Крім цього, знайдено щонайменше 13 видів тварин, занесених до Червоної книги України та 12 – до Резолюції 6 Бернської конвенції (2 види містяться в обох переліках одночасно). Інформацію щодо природної цінності території Радинського лісництва публікуємо вперше.

Epipactis helleborine – рослина з широкою еколого-ценотичною амплітудою, в Україні поширена в Карпатах, Лісостепу, Гірському Криму та на Поліссі. На території дослідження виявлено 5 локалітетів у кварталах 17 (виділ 14/16), 18 (виділи 14, 15), 19 (виділи 1/4, 5). Популяції різні за чисельністю: від поодиноких генеративних особин до кількох десятків екземплярів як генеративних, так і вегетативних.

Platanthera bifolia – неморальний вид, в межах України найбільше розповсюджений у Карпатах (має численні популяції), на решті території – зрідка. Приурочений до листяних, мішаних лісів, узлісь, лук. Виявлено 8 локалітетів у кварталах 16 (виділи 3, 10), 17 (виділ 13), 18 (виділи 13–15), 19 (виділ 1), здебільшого представлених поодинокими генеративними особинами, зрідка – також і вегетативними.

Iris sibirica – євросибірський вид на південній межі ареалу. Трапляється здебільшого на заплавах луках, у заростях вільхи. На території дослідження виявлено поодинокі особини у двох місцях, котрі представляють розріджений заболочений ліс 16 лісового кварталу (виділи 3, 3/10).

Lycopodium annotinum – вразливий вид хвойних та мішаних лісів на межі ареалу, характерний для Полісся та Карпат. В обстежених кварталах Радинського лісництва виявлений єдиний локалітет у кварталі 18 (виділ 14) площею 182 м², наявні спороносні пагони.

Серед регіонально рідкісних видів рослин найбільш поширеним є *Veratrum lobelianum*. Він відмічений у всіх досліджених кварталах, найбільше – у 16 (виділи 3–5, 7, 10), а також у 17 (виділи 2–5, 7), 18 (виділи 5, 13, 15), 19 (виділи 1, 4, 5, 7, 11, 12). Здебільшого приурочений до мішаних сосново-дубових лісів, дібров, лісових галявин. Чисельність виду в локалітетах коливається від поодиноких особин до кількох десятків, здебільшого вегетативних, рослин.

Європейський неморальний *Digitalis grandiflora* та бореальний *Lycopodium clavatum* види виявлені в одному локалітеті кожен. Перший – у дубовому лісі (квартал 17, виділ 2); другий – на перетині квартальних просік між чотирма дослідженими кварталами. *Digitalis grandiflora* налічував 17 вегетативних особин. *Lycopodium clavatum* представлений декількома невеликими куртинами, частина з яких мала спороносні пагони.

Gentiana pneumonanthe – західноєвразійський лучний вид, поширений у північних лісових районах України. На досліджуваній території виявлений у двох локалітетах (квартал 8, виділ 4 і квартал 17, виділи 1, 2) у дубово-сосновому лісі неподалік від заплави річки Уж. Ценопопуляція виду представлена поодинокими генеративними особинами. Очевидно, вид занесений у лісовий масив із прилеглої заплави річки Уж.

Східноєвропейський неморальний вид *Iris aphylla* частіше зростає в лісостепових районах України, тоді як на Поліссі трапляється рідко – на північній межі ареалу. Компактну куртину виду виявлено в 17 кварталі (виділ 2) лісового масиву, в дубовому лісі.

Atocion lituanicum – субендемичний рідкісний вид, ареал якого охоплює Правобережне Полісся України, Білорусь та Литву. Компактну популяцію виду виявлено у 8 кварталі, виділ 1, на узліссі березово-соснового лісу.

Arctostaphylos uva-ursi – бореальний лісовий вид, який в Україні дуже рідко трапляється в поліських районах на південній межі ареалу. Поліські популяції виду зазвичай нечисельні та представлені компактними куртинами, приуроченими до розріджених соснових лісів на схилах піщаних дюн. Невеличку куртину виду площею 2 м² виявлено в 16 кварталі, 3 виділі в сосновому лісі зеленомоховому. За межами проєктованого заказника, в південно-західних околицях села Нівецьке, знайдено великий локус популяції виду площею понад 200 м² з проєктивним покриттям – 70%.

Sempervivum ruthenicum – південно-східноєвропейський субендемичний вид, який на Українському Поліссі перебуває на північній межі ареалу. В Україні зрідка трапляється вздовж піщаних арен у долинах великих річок, на Поліссі поширений у соснових лісах. На території дослідження зростає в 16 кварталі, 3 виділі у вигляді щільної компактною куртини площею 6 м², проєктивне покриття особин – 60%.

Гриб *Gomphus clavatus* – вид, що тяжіє до хвойних та листяних лісів, розвивається на вапнякових та глинистих ґрунтах. В Україні виявлений в низці областей, але водночас не є широкопоширеним. Для Київської області це друга знахідка виду за понад 50 років. Кілька плодівих тіл виявлено в одному локалітеті, на ґрунті у 17 кварталі (виділ 14).

Таким чином, у всіх кварталах наявні популяції видів рослин, що перебувають під охороною як на державному рівні, так і на регіональному, що підтверджує цілісність цього природного комплексу і необхідність його заповідання саме в окреслених межах.

Також у ході геоботанічного обстеження території було виявлено 18 типів біотопів із Національного каталогу біотопів України (Kuzemko et al. 2018), 14 із яких мають відповідники у Резолюції 4 Бернської конвенції, тобто перебувають під охороною на загальноєвропейському рівні (TABLE 1, FIGURES 3–7).

ТАБЛИЦЯ 1. Перелік типів біотопів, виявлених на території проєктованого заказника «Нівецький».

TABLE 1. The list of habitats from territory of the Nivetsky projected reserve.

№	Назва біотопу за Національним каталогом біотопів України	Назва біотопу за Резолюцією 4 Бернської конвенції
1.	В4.1.1 Прибережні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих гелофітів	C3.2 Water fringing reedbeds and tall helophytes other than canes / Літоральні угруповання високих гелофітів (крім очерету)
2.	Б2.2.2 Болотні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих кореневищних осок	D5.2 Beds of large sedges normally without freestanding water / Зарості крупних осок переважно без застою води
3.	Б2.2.3 Болотні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих купинних осок	D5.2 Beds of large sedges normally without freestanding water / Зарості крупних осок переважно без застою води
4.	Б3 Мезотрофні болота	D2.3 Transition mires and quaking bogs / Перехідні болота та сплавини
5.	Т3.1.1 Вологі евтрофні і мезотрофні сінокісні луки	E3.4 Moist or wet eutropic and mesotrophic grassland / Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки
6.	Т3.1.2 Вологі оліготрофні сінокісні луки	E3.5 Moist or wet oligotrophic grassland / Мокрі або вологі оліготрофні луки
7.	Т5.1 Термоксерофільні узлісся та галявини	–
8.	Т5.2.2 Мезофільні узлісся та галявини на кислих ґрунтах	–
9.	Ч7.1 Вербові чагарникові зарості піщаних і суглинкових берегів	F9.1 Riverine scrub / Прирічкові чагарники
10.	Ч10.1 Вересові пустища	F4.2 Dry heaths / Сухі пустища
11.	Д1.4.1 Слабоацидофільні флористично багаті дубові і сосново-дубові ліси	G1.7 Thermophilous deciduous woodland / Термофільні листопадні ліси
12.	Д1.5.1 Ацидофільні дубові і сосново-дубові ліси	G1.8 Acidophilous <i>Quercus</i> dominated woodland / Ацидофільні ліси з домінуванням <i>Quercus</i>
13.	Д1.6.4 Рівнинні незаболочені ліси вільхи чорної і ясена	G1.21 Riverine <i>Fraxinus</i> – <i>Alnus</i> woodland, wet at high but not at low water / Прирічкові ясеневі-вільхові ліси зі змінним зволоженням
14.	Д1.7.1 Евтрофні болота з ярусом вільхи чорної або берези	G1.41 <i>Alnus</i> Swamp Woods not on acid peat / Заболочені вільхові ліси на некислому торфі
15.	Д1.7.2 Мезотрофні болота з ярусом берези	G1.51 Sphagnum <i>Betula</i> woods / Березові ліси зі сфагновими мохами
16.	Д2.2.2 Ацидофільні свіжі та вологі ліси сосни звичайної	–
17.	Д2.2.3 Сирі ліси сосни звичайної	G3.E Nemoral bog conifer woodland / Заболочені хвойні ліси неморальної зони
18.	Д2.5.2 Оліготрофні болота з ярусом сосни	G3.E Nemoral bog conifer woodland / Неморальні заболочені хвойні ліси

Тваринний світ проєктованого заказника на сьогодні спеціально не вивчали, проте навіть ті фрагментарні дослідження, які були проведені, дають підстави зробити висновки про важливе значення території для тваринного світу, зокрема для видів, що перебувають під охороною.

За матеріалами епізодичних досліджень, проведених авторами на цій території у 2018–2021 роках, а також В.В. Пархоменком у 2004–2018 роках та О.С. Панчуком у 2019 році, виявлено низку раритетних видів тварин. Ці відомості не дають змоги уявити повну картину різноманіття тварин проєктованого заказника, але уможливають сформувати перший перелік видів, що перебувають під охороною Червоної книги України (Red 2009) та Резолюції 6 Бернської конвенції, охорона видів, унесених до цієї Резолюції, – євроінтеграційне зобов'язання України (Vasylyuk et al. 2019).

РИСУНОК 3. Тип біотопу D5.2 Зарості крупних осоки переважно без застою води, занесений до Резолюції 4 Бернської конвенції. Фото М. Бурлаки.

FIGURE 3. Habitat type D5.2 Beds of large sedges normally without freestanding water from the Resolution 4 of the Bern Convention. Photo by M. Burlaka.

РИСУНОК 4. Тип біотопу F4.2 Сухі пустища, занесений до Резолюції 4 Бернської конвенції. Фото М. Бурлаки.

FIGURE 4. Habitat type F4.2 Dry heaths from the Resolution 4 of the Bern Convention. Photo by M. Burlaka.

РИСУНОК 5. Тип біотопу E3.4 Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки, занесений до Резолюції 4 Бернської конвенції. Фото М. Бурлаки.

FIGURE 5. Habitat type E3.4 Moist or wet eutropic and mesotrophic grassland from the Resolution 4 of the Bern Convention. Photo by M. Burlaka.

РИСУНОК 6. Тип біотопу G1.51 Березові ліси зі сфагновими мохами, занесений до Резолюції 4 Бернської конвенції. Фото М. Бурлаки.

FIGURE 6. Habitat type G1.51 Sphagnum *Betula* woods from the Resolution 4 of the Bern Convention. Photo by M. Burlaka.

Серед комах різних груп, які були тут віднайдені, 8 занесені до Червоної книги України (*Anax imperator*, *Calopteryx virgo*, *Lucanus cervus*, *Aromia moschata*, *Cisijus cinnaberinus*, *Apatura iris*, *Xylocopa valga*, *Bombus muscorum*) та 2 – до Резолюції 6 Бернської конвенції (*Lycaena dispar* та *Colias myrmidone*). Два види (*Lucanus cervus* та *Cisijus cinnaberinus*) внесені до обох згаданих охоронних списків. Перелічені види за їхніми біотопічними потребами представляють багаті на мертву деревину лісові біотопи, відкриті заболочені ділянки, лісові галявини та сухі піщані підвищення.

Хребетні тварини досліджені найменше, проте на сьогодні виявлено 13 раритетних видів. Амфібії представлені значним різноманіттям, серед яких до Бернської конвенції включено один вид – *Bombina bombina*. З плазунів відмічено представника, занесеного до Червоної книги України – *Coronella austriaca*.

Серед раритетних видів птахів, занесених до Резолюції 6 Бернської конвенції, виявлені такі види: з тих, що мігрують у теплий період року – *Ciconia ciconia* та *Circus aeruginosus*. З тих, що гніздяться – *Crex crex*, *Caprimulgus europaeus*. Серед осілих видів – *Dendrocopos medius*. Також у 2019 році було виявлене гніздо *Ciconia nigra*, якого внесено в обидва переліки (Veselskyi et al. 2019).

Складна мозаїчна структура ландшафту, різноманіття біотопів, безпосереднє межування із біосферним заповідником та долиною річки Уж, що є екологічним коридором регіонального значення, і вкрай низька відвідуваність території людьми – все це робить її дуже цінною та визначає як ключову територію щодо фауністичного різноманіття.

РИСУНОК 7. Типи біотопів: А – G1.7 Термофільні листопадні ліси, занесені до Резолюції 4 Бернської конвенції; В - G1.8 Ацидофільні ліси з домінуванням *Quercus*, занесені до Резолюції 4 Бернської конвенції. Фото М. Бурлаки.

FIGURE 7. Habitat types: A – G1.7 Thermophilous deciduous woodland from the Resolution 4 of the Bern Convention; B - G1.8 Acidophilous *Quercus* dominated woodland from the Resolution 4 of the Bern Convention. Photo by M. Burlaka.

Із ссавців до Червоної книги України занесено *Alces alces* а до Резолюції 6 Бернської конвенції – *Castor fiber*. З наведених видів бобер відмічається постійно, а лось – лише під час тимчасового перебування.

Крім перелічених видів, за матеріалами власне Поліського лісгоспу (List 2021), у кварталі 16 Радинського лісництва також трапляється *Lynx lynx* та у кварталах 8, 16 – *Columba oenas*, проте ці відомості поки не мають наукового підтвердження, хоча дійсно є дуже ймовірними.

Окремим аспектом нашого дослідження є стан збереження території під час лісових пожеж. Ми проаналізували відомості, що були зафіксовані супутниками NASA на природних та сільськогосподарських територіях у зоні, де відбувався повномасштабний наступ російських військ та в зоні досяжності найбільш масових артилерійських засобів. З 24 лютого до 23 червня 2022 року у виокремленій зоні внаслідок обстрілів відбулось щонайменше 37867 загорянь (супутники фіксують лише ті температурні аномалії, що тривають протягом кількох годин, а отже, справді йдеться про помітні пожежі). Засобами просторового аналізу ми встановили, що загальна площа території України, охоплена вогнем, склала 100662,2339 га (1006,62 км²). Зокрема, 22171 га лісів було охоплено пожежами у 2022 році на півночі Київщини внаслідок бойових дій (UNCG 2022). Ще більші за масштабами пожежі вирували в цьому регіоні у 2020 році під час аномальної посухи у квітні. Проте однією з небагатьох територій, що зовсім не постраждала від загорянь, є саме територія проектного заказника «Нівецький».

Аналогічно, територія проектного заказника, як і прилегла територія заплави річки Уж, зовсім не постраждали і від воєнних дій, що добре видно на аерофотознімку, зробленому у квітні 2022 року після відступу російських військ (Рисунок 1). Знімок дозволяє зрозуміти, що на території немає жодних слідів військової діяльності. Тож територія від бойових дій також не постраждала.

ОБГОВОРЕННЯ

Як показав проведений аналіз, для території проектного заказника характерне досить високе біотопічне, а відповідно і біотичне різноманіття. Найбільш цінними з природоохоронного погляду є ділянки старовікових дібров та суборів. Окрім того, значне поширення мають ділянки борів різного ступеню зволоженості – від сухих з переважанням у трав'яному покриві псамофітних рослин та лишайників до заболочених ділянок з моховим покривом, у якому переважають сфагнові мохи, і деревним ярусом із сосни та берези. На зниженнях рельєфу формуються мезотрофні та евтрофні болота, як відкриті з переважанням купинних та кореневищних осок, так і лісові, переважно евтрофні з вільхою у деревному ярусі.

Варто зазначити, що типи біотопів, які охороняються на європейському рівні, зокрема D5.2, G1.51, а особливо G1.8, становлять значну частину площі заказника.

Таке поєднання біотопів, їхня мозаїчність забезпечує високий рівень біорізноманіття завдяки представленості як лісових, так і болотних та лучних видів. Окрім того, присутні окремі повалені або відмерлі/засохлі дерева, що підвищує різноманіття грибів та комах, які потребують мертвої деревини на всіх або певних етапах життєвого циклу. Загалом рослинний покрив добре збережений та майже не порушений антропогенним навантаженням й інвазійними видами рослин. Територія проектного заказника здебільшого охоплює лісові біотопи з деревостанами природного походження, тоді як більша частина інших лісових масивів на території ДП «Поліське лісове господарство» представлена лісовими монокультурами. Хоча низку досить агресивних видів інвазійних рослин на території планованого заказника все-таки зафіксовано. Серед них *Acer negundo*, *Bidens frondosa*, *Erechtites hieraciifolius*, *Erigeron canadensis*, *Impatiens*

parviflora, *Solidago canadensis*. Надмірне антропогенне навантаження, зокрема інтенсивне ведення лісового господарства на цій території можуть сприяти подальшому поширенню вищезазначених видів, що негативно впливатиме на аборигенний рослинний покрив.

Також важливо зауважити, що попри значні пошкодження навколишньої території лісовими пожежами, викликаними аномальними кліматичними умовами у квітні 2020 року та внаслідок бойових дій у 2022 році, саме територія заказника не постраждала і є значно більш збереженою, ніж значна частина розміщених навколо лісових масивів. Слід додати і те, що незручний для лісового господарства перезволожений мозаїчний ландшафт проектованого заказника також вберіг його від рубок лісу та прокладання мережі доріг.

З огляду на високий ступінь флористичної, фітоценотичної, біотопічної цінності цієї території, а також на необхідність використання застережного підходу в охороні природних екосистем, уважаємо за доцільне якомога швидше надати їй відповідний природоохоронний статус. На нашу думку, оптимальною категорією охорони є ландшафтний заказник загальнодержавного значення, який охоплює не лише території, передбачені існуючим нині клопотанням (155 га), а й більшу частину лісового масиву між селами Черемошна та Нівецьке (територія між заплавою річки Уж та автодорогою «Черемошна–Нівецьке»). Режим охорони території має передбачати заборону будь-яких рубок (зокрема вибіркових), окрім вирубок небезпечних дерев у безпосередній близькості до об'єктів транспортної та житлової інфраструктури і вирубок, пов'язаних з військовою необхідністю (облаштування оборонних позицій), а також заборону розчищення кварталних просік та розчищення і прокладання нових лісових доріг

ВИСНОВКИ

Проектований заказник загальнодержавного значення «Нівецький» є найбільш репрезентативним щодо біотопічного різноманіття, у тому числі типів біотопів Поліського регіону, що охороняються на загальноєвропейському рівні. Специфічний ландшафт, що створив складну мозаїку природних умов, сприяє високій концентрації раритетних видів флори і фауни та біотопів на порівняно невеликій території. Без сумніву, проведені обстеження не дають повної картини біорізноманіття цієї території і потребують без перебільшення багаторічних досліджень і моніторингу. Проте, зміст у таких дослідженнях буде лише в разі надання зазначеній території статусу заказника загальнодержавного значення і впливаючої з цього гарантії довгострокового збереження території від лісгосподарської діяльності.

Подальша інвентаризація біоти цієї території, насамперед, таксономічних груп, що поки що недостатньо інвентаризовані (птахи, комахи, мохоподібні) безперечно, дасть змогу суттєво доповнити відомості, наведені у цій статті, і, можливо, підвищити природоохоронний статус цієї території до більш високої категорії охорони, або розширення території заказника.

REFERENCES

- Boiko, M.F. (2014). The Second checklist of Bryobionta of Ukraine. *Chornomorski Botanical Journal* **10** (4): 426–487. <https://doi.org/10.14255/2308-9628/14.104/2>
- EU Biodiversity Strategy to 2030: Returning nature to our lives. Address by the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (unofficial adapted translation into Ukrainian) (2020). A. Kuzemko et al. (ed.). Chernivtsi: Print Art. 36 p. (in Ukrainian)
- Fauna of Ukraine: conservation categories: Reference book. The 2nd edition. (2010). Godlevska O., Fesenko H. (ed.). Kyiv: 28–64.
- GBIF.org – GBIF Occurrence Download (2022). <https://www.gbif.org/occurrence/download/0234344-220831081235567> [30/12/2022]. <https://doi.org/10.15468/dl.9hnxuk>

- Goals of sustainable development: Ukraine (2017). *National report. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine*, 176 p. (in Ukrainian)
- Index fungorum (2023). <http://www.indexfungorum.org/Names/Names.asp> [15/01/2023]
- Kondratyuk, S.Y., Popova, L.P., Khodosovtsev, O.Y., Lökös, L., Fedorenko, N.M. & Kapets, N.V. (2021). The Fourth Checklist of Ukrainian Lichen-Forming and Lichenicolous Fungi with Analysis of Current Additions. *Acta Botanica Hungarica* **63** (1–2): 97–163. <https://doi.org/10.1556/034.63.2021.1-2.8>
- Kuzemko, A., Didukh, Y., Onyshchenko, V., Borsukevych, L., Chorney, I., Moysiienko, I., Sadogurska, S., Kish, R., Pashkevych, N., Khodosovtsev, O., Iakushenko, D., Vynokurov, D., Dziuba, T., Iemelianova, S., Fitsailo, T., Bashta, A.-T., Budzhak, V., Vasheniak, I., Zakharova, M. & Shapoval, V. (2018). *National habitat catalogue of Ukraine (high resolution)*. Kyiv: Ind. entr. Klymenko Y.Y., 442 p. (in Ukrainian)
- Kuzemko, A., Sadogurska, S., Vasylyuk, O. (2017). *Interpretive manual of settlements of Resolution No. 4 of the Berne Convention, which are under threat and require special protection measures*. The first version of the adapted unofficial translation from English (the third draft of the official version in 2015). Kyiv, 124 p. (in Ukrainian)
- List of rare species discovered on the territory of the Polisky forest farm and measures to preserve them (2021). https://polisskiygl.com.ua/fileadmin/user_upload_poliskyi/files/Spisok_vijavlenikh_na_teritoiji_DP_Polisskii_lisgosp_ridkisnikh_vidiv_ta_zakhodi_shchodo_jikh_zberezhennja.pdf [02/12/2022]. (in Ukrainian)
- Onyshchenko, V.A. (2016). Habitats of Ukraine according to the EUNIS classification. Kyiv: Phytosociocentre, 56 p. (in Ukrainian)
- POWO – Plants of the World Online (2023). <http://www.plantsoftheworldonline.org/>. [24/01/2023].
- Red data book of Ukraine. Animal kingdom (2009). Akimov I.A. (ed). Kyiv: Globalkonsalting, 600 p. (in Ukrainian)
- Red data book of Ukraine. Plant kingdom (2009). Didukh Ya.P. (ed). Kyiv: Globalkonsalting, 612 p. (in Ukrainian)
- UNCG. 2022. Since February 24, more than 22,000 hectares have burned in the exclusion zone: the consequences of the occupation continue to damage the environment. <https://uncg.org.ua/z-24-liutoho-v-zoni-vidchuzhennia-vyhorilo-ponad-22000-ha-naslidky-okupatsii-prodovzhuiut-zavdavaty-shkody-dovkilliu/> [22/11/2022]
- Vasyliuk, O., Borysenko, K., Kuzemko, A., Marushchak, O., Testov, P. & Hrynyk, E. (2019). Design and preservation of the territories of the Emerald network. Methodical materials. Kyiv: "LAT & K", 78 p. (in Ukrainian)
- Veselskyi, M.F., Kuzmenko, T.M., Kuzmenko, Yu.V., Panchuk, O.S., Strus, Yu.M., Franchuk, M., Khymyn, M. & Shidlovskyi, I.V. (2022). Findings of rare species of animals in Pripjat Polissya. *Distribution of rare species of biota of Ukraine, volume 1*. Series: "Conservation Biology in Ukraine" **27**(1): 53–88. (in Ukrainian)

РЕЗЮМЕ

Куземко, А.А., Василюк, О.В., Бурлака М.Д., Баранський, О.Р., Зикова, М.О., Пархоменко, В.В., Гриник, Є.О., Ходосовцев, О.Є. (2023). Біорізноманіття проєктованого заказника загальнодержавного значення «Нівецький» (Вишгородський район, Київська область). *Чорноморський ботанічний журнал* 19(1): 94–117. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2023-19-1-4

В публікації розглянуто важливу для біорізноманіття територію площею 473 га в околицях сіл Черемошна та Нівецьке Вишгородського району Київської області, якій пропонується надати статус ландшафтного заказника загальнодержавного значення з назвою «Нівецький». В проєктованому заказнику виявлено 23 види грибів, 22 види лишайників, 7 видів мохоподібних і 264 види вищих судинних рослин. З раритетних видів рослин до Червоної книги України занесено чотири види, 15 – регіонально рідкісні для Київської області, 2 – включені до Додатку I Резолюції 6 Бернської конвенції. З грибів 1 вид включений до Червоної книги. Серед тварин, навіть за попередніми дослідженнями, 13 – занесені до Червоної книги України та 12 – до Резолюції 6 Бернської конвенції (2 види містяться в обох переліках одночасно). Окрім списку раритетних видів, наведено перелік біотопів, виявлених на території проєктованого заказника (всього 18 типів; причому типи біотопів, які охороняються на європейському рівні, зокрема D5.2, G1.51, а особливо G1.8, становлять значну частину площі заказника). Таким чином, вказана територія має високе біотопічне, а також біотичне різноманіття. Найбільш цінна для збереження ділянка – старовікові діброви та субори, мезотрофні та евтрофні болота. Перелік відомих для проєктованого заказника «Нівецький» видів публікується вперше.

Ключові слова: рідкісні види, рідкісні біотопи, лісова зона, Київська область.

ДОДАТОК 1

Перелік видів рослин і грибів виявлених на території проєктованого заказника «Нівецький» за результатами первинної інвентаризації

APPENDIX 1

The list of the plants, fungi, and animals from territory of the protected reserve «Nivetsky» based of the first inventory

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
Гриби (неліхенізовані)		
<i>Chondrostereum purpureum</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Coprinellus disseminatus</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Daedaleopsis confragosa</i>	28-30.08.2020, 17.12.2021	Баранський О.Р., Василюк О.В.
<i>Gomphus clavatus*</i>	7.07.2018	Зикова М.О.
<i>Exidia glandulosa</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Fomes fomentarius</i>	28-30.08.2020, 17.12.2021	Баранський О.Р., Василюк О.В.
<i>Fomitopsis betulina</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Fomitopsis pinicola</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Inonotus obliquus</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lentinus arcularius</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Lycoperdon excipuliforme</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Lycoperdon pratense Pers.</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Macrotypophula fistulosa</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Nectria cinnabarina</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Panellus stipticus</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Phellinus tremulae</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Phlebia radiata</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Pluteus cervinus</i>	28.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rhytisma acerinum</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Schizophyllum commune</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Stereum hirsutum</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Tremella mesenterica</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Trichaptum bifforme</i>	17.12.2021	Куземко А.А.
Гриби (ліхенізовані або лишайники)		
<i>Cladonia cenotea</i>	17.12.2021	Василюк О.В.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Cladonia cervicornis</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Cladonia coniocraea</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Cladonia fimbriata</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Cladonia furcata</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Cladonia gracilis</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Cladonia rangiferina</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Evernia prunastri</i>	7.07.2021, 17.12.2021	Бурлака М.Д., Василюк О.В.
<i>Flavoparmelia caperata</i>	7.07.2021, 17.12.2021	Бурлака М.Д., Василюк О.В.
<i>Hypogymnia physodes</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lecanora argentata</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lecanora chlarotera</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lecanora pulicaris</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lecanora symmicta</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Lecidella elaeochroma</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lepora amara</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Melanelia subaurifera</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Melanelixia glabratula</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Parmelia sulcata</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Phlyctis argena</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Physconia distorta</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Xanthoria parietina</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
Мохоподібні		
<i>Climacium dendroides</i>	28-30.08.2020, 17.12.2021	Баранський О.Р., Василюк О.В.
<i>Dicranum polysetum</i>	17.12.2021	Куземко А.А.
<i>Leucobryum glaucum</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Polytrichum commune</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Polytrichum formosum</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Polytrichum juniperinum</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sphagnum squarrosum</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
Судинні рослини		
<i>Acer negundo</i>	28.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Acer platanoides</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Achillea salicifolia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Achillea millefolium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Agrostis capillaris</i>	29-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Allium oleraceum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Allium vineale</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Alnus glutinosa</i>	17.12.2021	Куземко А.А.
<i>Anemonoides nemorosa</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Anemonoides ranunculoides</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Anthericum ramosum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> ***	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Argentina anserina</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Artemisia absinthium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Artemisia campestris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Artemisia vulgaris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Asarum europaeum</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Atocion armeria</i> ****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Athyrium filix-femina</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Bidens frondosa</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Bidens tripartita</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Berteroa incana</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Betonica officinalis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Betula pendula</i>	7-9.07.2021	Бурлака М.Д., Коротченко І.А.
<i>Betula pubescens</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Calamagrostis epigejos</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Calluna vulgaris</i>	29.08.2020, 17.12.2021	Баранський О.Р., Василюк О.В.
<i>Caltha palustris</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Calystegia sepium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Campanula glomerata</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Campanula rotundifolia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Carduus crispus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Carex nigra</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Carex panicea</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Carex pseudocyperus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Carpinus betulus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Centaurea jacea</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Centaurea stoebe</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Chamaecytisus ruthenicus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Chelidonium majus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Chenopodium album</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Chenopodium betaceum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Chondrilla juncea</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Cicuta virosa</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Cirsium arvense</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Cichorium intybus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Comarum palustre</i>	7, 8.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Corynephorus canescens</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Convallaria majalis</i>	7-9.07.2021, 17.12.2021	Бурлака М.Д., Василюк О.В.
<i>Convolvulus arvensis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Clinopodium vulgare</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Cruciata glabra</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Daucus carota</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Dactylis glomerata</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Danthonia decumbens</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Delphinium consolida</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Deschampsia cespitosa</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Dianthus arenarius</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Dianthus borbasii</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Digitalis grandiflora</i> ***	7.07.2021	Коротченко І.А., Бурлака М.Д.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Dryopteris carthusiana</i>	28-29.08.2020, 17.12.2021	Баранський О.Р., Василюк О.В.
<i>Dryopteris filix-mas</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Echium vulgare</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Epilobium angustifolium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Epilobium hirsutum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Epipactis helleborine*</i>	7, 9.07.2021	Бурлака М.Д., Коротченко І.А.
<i>Equisetum arvense</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Equisetum fluviatile</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Equisetum sylvaticum</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Elytrigia repens</i>	29.08.2020	Баранський О.Р., Куземко А.А.
<i>Erigeron annuus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Erigeron canadensis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Erigeron strigosus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Erodium cicutarium</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Euonymus europaeus.</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Euphorbia cyparissias.</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Euphorbia palustris</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Fallopia convolvulus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Fallopia dumetorum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Filipendula ulmaria</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Fragaria vesca</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Frangula alnus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Fraxinus excelsior</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Galium album</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Galium aparine</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Galium boreale</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Galium palustre.</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Galium verum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Geranium robertianum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Geranium sanguineum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Genista tinctoria</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Gentiana pneumonanthe</i> ***	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Geum urbanum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Glechoma hederacea</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Glyceria maxima</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Gypsophila fastigiata</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Hieracium umbellatum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Hottonia palustris</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Humulus lupulus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Hylotelephium maximum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Hypochaeris radicata</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Impatiens noli-tangere</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Impatiens parviflora</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Inula helenium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Iris aphylla</i> ****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Iris pseudacorus</i>	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Iris sibirica</i> *	29.08.2020, 8.07.2021	Баранський О.Р., Бурлака М.Д., Коротченко І.А.
<i>Jacobaea paludosa</i> ssp. <i>lanata</i> ****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Jasione montana</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Juncus articulatus</i> .	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Juncus conglomeratus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Juncus effusus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Juncus tenuis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Jurinea cyanooides</i> **	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Kadenia dubia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Knautia arvensis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Koeleria glauca</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lactuca serriola</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lamium purpureum</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Lathyrus sylvestris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lemna minor</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Linaria vulgaris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Luzula pilosa</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Lycopodium annotinum</i> *	9.07.2021	Бурлака М.Д., Коротченко І.А.
<i>Lycopodium clavatum</i> ***	17.12.2021	Василюк О.В.
<i>Lycopus europaeus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lysimachia nummularia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lysimachia vulgaris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lythrum salicaria</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Lythrum virgatum</i> ****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Maianthemum bifolium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Melampyrum nemorosum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Mentha arvensis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Molinia caerulea</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Monotropa hypopitys</i>	7-9.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Myosotis scorpioides</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Nardus stricta</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Oenothera biennis</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Odontites vulgaris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Oenothera rubricaulis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Origanum vulgare</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Orthilia secunda</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Oxalis acetosella</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Oxalis stricta</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Paris quadrifolia</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Pentanema britannica</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Pentanema salicinum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Persicaria amphibia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Persicaria hydropiper</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Persicaria lapathifolia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Peucedanum oreoselinum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Peucedanum palustre</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Phleum phleoides</i> ****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Phragmites australis</i> subsp. <i>australis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Picea abies</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Pinus sylvestris</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Pimpinella saxifraga</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Pilosella echiioides</i> .	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Plantago arenaria</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Plantago lanceolata</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Plantago major</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Platanthera bifolia</i> *	7-9.07.2021	Бурлака М.Д., Коротченко І.А.
<i>Poa annua</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Poa nemoralis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Poa palustris</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Polygonatum multiflorum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Polygonatum odoratum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Polygonum arenastrum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Polygonum aviculare</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Populus nigra</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Populus tremula</i>	7-9.07.2021	Бурлака М.Д., Коротченко І.А.
<i>Portulaca oleracea</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Potentilla alba</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Potentilla argentea</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Potentilla erecta</i>	29.08.2022	Баранський О.Р.
<i>Prunus cerasus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Pteridium pinetorum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Pyrus communis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rabelera holostea</i>	9.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Ranunculus acris</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Ranunculus repens</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Ranunculus sceleratus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rhododendron tomentosum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Rosa canina</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rubus caesius</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rubus idaeus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rubus nessensis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rumex acetosella.</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rumex crispus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rumex hydrolapathum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rumex obtusifolius</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Rumex thyrsiflorus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Quercus robur.</i>	21.04.2021	Василюк О.В.
<i>Salix acutifolia</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Salix aurita</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Salix cinerea</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Salix × fragilis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Salix × multinervis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Salix rosmarinifolia</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Salix × strepida</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sambucus nigra</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sambucus racemosa</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sanguisorba officinalis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Saponaria officinalis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Scirpoides holoschoenus****</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Scorzoneroides autumnalis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Scrophularia nodosa</i>	7.07.2021	Бурлака М.Д.
<i>Scrophularia umbrosa</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Scutellaria galericulata</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sedum acre</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sempervivum ruthenicum****</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Serratula tinctoria</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Setaria pumila.</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Silene nutans</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Silene tatarica</i> ****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sium latifolium</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Solanum nigrum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Solidago canadensis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Solidago virgaurea</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sonchus arvensis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sonchus oleraceus</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Sorbus aucuparia</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Spergula arvensis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Spirodela polyrhiza</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Stachys palustris</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Stellaria aquatica</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Stellaria graminea</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Stellaria media</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Succisa pratensis</i> Moench****	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Symphoricarpos albus</i>	29.08.2020, 17.12.2021	Баранський О.Р., Василюк О.В.
<i>Tanacetum vulgare</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Taraxacum officinale</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Thalictrum lucidum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Thalictrum simplex</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Thymus serpyllum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Tilia cordata</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Tilia platyphyllos</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Trifolium arvense</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Trifolium alpestre</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Trifolium hybridum</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Trifolium medium</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Trifolium repens.</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Typha angustifolia</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Ulmus glabra</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Ulmus minor</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.

Вид	Дата спостереження	Автор спостереження
<i>Vaccinium myrtillus</i>	8.07.2021, 17.12.2021	Бурлака М.Д., Василюк О.В.
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	7.07.2021, 17.12.2021	Бурлака М.Д., Василюк О.В.
<i>Vaccinium uliginosum</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Valeriana officinalis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Veratrum lobelianum</i> ***	7-9.07.2021	Коротченко І.А., Бурлака М.Д.
<i>Verbascum lychnitis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Veronica chamaedrys</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Veronica incana</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Veronica longifolia</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Veronica officinalis</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Viburnum opulus</i>	28-29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Vinca minor</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Vincetoxicum hirundinaria</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Viola arvensis</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Viola canina</i>	29.08.2020	Баранський О.Р.
<i>Viola tricolor</i>	28-30.08.2020	Баранський О.Р.

Примітки: * – Червона книга України, ** – Бернська конвенція, *** – регіонально рідкісні види Київської області, **** – рідкісні для Полісся види (за експертною оцінкою авторів)